

успішнішою, якщо її доповнити низкою топових університетів за окремими напрямками науково-технологічного розвитку.

У будь-якому разі підвищення конкурентоспроможності університетів України – важливе державне завдання. Чи здатна держава продемонструвати свою конкурентоспроможність на глобальному ринку освіти й науки, є питанням національної безпеки. Без сучасної, розвиненої конкурентоспроможної системи освіти, зокрема вищої, неможливо досягнути високого рівня добробуту народу, зберегти та підтримати свою культурну і національну ідентичність.

Список використаних джерел:

1. Європейська Комісія. (2017). *Заключний звіт незалежного європейського аудиту національної системи досліджень та інновацій України. Інструмент політичної підтримки програми «Горизонт 2020». Короткий зміст та рекомендації щодо покращення секторальної політики*. <http://h2020.com.ua/wp-content/uploads/2017/03/KI-AX-16-008-UK-N-Transl.pdf>
2. Закон України «Про вищу освіту». (2014, 1 липня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Саух, П.Ю. (2012). *Сучасна освіта: портрет без прикрас* : монографія. Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка.
4. Саух, П.Ю. (2017). Вища освіта в очікуванні майбутнього ренесансу: Проблеми і перспективи. Український контекст. In *Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України)* (с. 329-330). Київ: Видавничий дім «Сам». <http://naps.gov.ua/ua/activities/publications/>

ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Бойчук Ю.Д.
(Харків, Україна)

Екологічна та валеологічна культури, перетинаючись у структурі професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя, взаємно детермінуються. Їх взаємодія не лише активно впливає на структуру особистісних і професійних якостей педагога, але й у межах професійно-педагогічної культури посилює їх взаємозв'язок, формує еколого-валеологічний категоріальний апарат мислення майбутнього вчителя, посилює розвиток педагогічної рефлексії, зумовлює здатність до аксіологічного осмислення своєї соціальної місії у вирішенні екологічних проблем, збереженні і розвитку здоров'я підростаючого покоління. Отже, аналіз різних аспектів взаємодії екологічної та валеологічної культур дозволяє визначити еколого-валеологічну культуру майбутнього вчителя як цілісне інтегроване особистісно-психологічне утворення, складний конгломерат еколого-валеологічних ціннісних орієнтацій, знань, умінь і якостей, які набули особистісного змісту в структурі його професійно-педагогічної свідомості та стали спонукальними мотивами професійної еколого-валеологічної діяльності.

Еколого-валеологічна діяльність педагога розуміється як діяльність, пов'язана з еколого-валеологічним навчанням і вихованням школярів (тобто навчання й виховання школярів, що відбувається з позиції збереження здоров'я людини та навколишнього середовища); здійсненням спільно з педагогічним колективом еколого-валеологічної просвіти батьків, громадськості;

самовдосконаленням, підвищенням своєї професійної майстерності в галузі збереження здоров'я та охорони природи.

До активних форм виявлення еколого-валеологічної діяльності можна віднести екологобезпечну (спрямовану на збереження навколишнього середовища, дотримання моральних та нормативно-правових правил перебування у природі, безпосередню участь у природоохоронних заходах щодо збереження та поліпшення екологічного стану тих або інших природних об'єктів) та здоров'язбережувачу (орієнтовану на збереження свого здоров'я та здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя, здійснення самодіагностики й самооздоровлення в умовах погіршення екологічного стану навколишнього середовища) поведінку особистості.

Важливим завданням є визначення основних функцій еколого-валеологічної культури. Функції дозволяють відобразити розмаїтість вирішення майбутнім учителем методологічних, інноваційних, дослідницьких, дидактичних та власне еколого-валеологічних завдань. Так, гуманістично-аксіологічна функція спрямована на утвердження в навчально-виховному процесі цінності людини та її здоров'я, на забезпечення умов для розвитку її здібностей, виявлення в спільній діяльності стосунків, заснованих на ідеях партнерства, рівності, справедливості, гуманності. навчально-виховна функція спрямована на забезпечення цілісного уявлення про сутність еколого-валеологічної культури, реальні шляхи її пізнання й розвитку. Продуктивно-процесуальна функція сприяє розвитку творчих здібностей і самореалізації студентів у різних видах еколого-валеологічної діяльності, усвідомленню власних можливостей, виявленню та втіленню їхнього творчого потенціалу. діагностико-корекційна функція відображає здатність майбутнього вчителя до аналізу причинно-наслідкових зв'язків основних еколого-валеологічних явищ, які відбуваються в суспільстві, забезпечує поглиблення розуміння завдань педагогічної діяльності з відновлення гармонії між особистістю і навколишнім середовищем сприяє корекції логіки виховного впливу та критеріїв оцінювання його результатів.

З урахуванням структури педагогічної діяльності (Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мітіна, А. Реан, В. Семиченко та інші) еколого-валеологічна культура майбутнього вчителя має включати такі структурні компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивно-оцінний. Особливості кожного з компонентів визначаються специфікою цього виду культури та мають умовний характер, оскільки в реальному освітньо-виховному процесі вони формуються комплексно. Так, мотиваційно-ціннісний компонент характеризується професійно-педагогічною спрямованістю майбутнього вчителя на здійснення еколого-валеологічної діяльності та включає пізнавальний інтерес до еколого-валеологічних проблем, мотивацію до оволодіння еколого-валеологічною культурою, систему еколого-валеологічних ціннісних орієнтацій та сукупність професійно-особистісних якостей, які необхідні майбутньому вчителю для здійснення професійної еколого-валеологічної діяльності, а саме: гуманність (розуміння невіддільності людини від природи, сприймання здоров'я і навколишнього середовища як цінностей, наявність гуманних почуттів, здатність діяти за нормами біоетики); громадянськість (спроможність ефективно реалізовувати свої екологічні права й обов'язки, готовність до захисту навколишнього середовища як основи здоров'я людини); відповідальність (сумлінне виконання екологічних обов'язків, дотримання екологічних вимог

збереження здоров'я, готовність відповідати за свої вчинки в навколишньому середовищі); ініціативність (здатність до активного і продуктивного вирішення еколого-валеологічних проблем); дбайливість (бережливе й дбайливе ставлення до навколишнього середовища з урахуванням наслідків своєї діяльності в ньому); наполегливість (мобілізація своїх можливостей для вирішення еколого-валеологічних проблем та здатність знаходити відповідні засоби для цього); дисциплінованість (витриманість, внутрішня організованість, готовність виконувати всі вимоги для збереження здоров'я в різних екологічних ситуаціях, дотримання чинного в державі екологічного законодавства); комунікативність (здатність сприймати внутрішній стан співрозмовника, доброзичливість, емпатія, володіння діалоговими формами спілкування).

Список використаних джерел:

1. Бойчук Ю. Д. Еколого-валеологічна культура майбутнього вчителя: теоретико-методичні аспекти : монографія / Ю.Д. Бойчук. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 357 с.

МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН В ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Назаренко Т.Г.
(Київ, Україна)

На разі, тривають процеси реформування системи вітчизняної освіти. В зв'язку з інтеграцією української освіти в європейський освітній простір збільшуються вимоги до підготовки вчителів. Навчальний 2020–2021 рр. відзначився нововведеннями щодо освітніх документів: затверджений зміст нового Державного стандарту для базової середньої освіти [3], Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіта) [4], типові освітні програми [7]. А відтак, виникає необхідність у підготовці нового вчителя, який навчатиме учнів змістовно новим навчальним предметам, особливо це стосується природничих дисциплін.

У професійній підготовці вчителя природничих дисциплін провідне значення має методична складова. Нові тенденції розвитку шкільної природничої освіти, впровадження у навчально-виховний процес інноваційних педагогічних технологій, розвиток сучасних засобів навчання зумовили необхідність модернізації методичної підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін.

В сучасних наукових дослідженнях методичну підготовку розглядають як систему утворюючий компонент професійної підготовки майбутнього фахівця-вчителя. Тому на сьогодні актуальним є перегляд традиційної методичної підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін, наповнення її новим змістом, інноваційними формами, методами і засобами навчання.

Структуру, зміст та специфіку методичної підготовки майбутніх учителів з природничих дисциплін досліджували українські та іноземні вчені. Зокрема: географи: М. Криловець, Т. Назаренко, О. Тімець (О. Браславська), О. Топузов, Б. Чернов та ін.; хіміки О. Анічкіна, О. Блажко Н. Бурицька, Л. Величко, Н. Лукашова, Н. Чайченко, О. Ярошенко та ін.; фізики: О. Бугайов, М. Головка, В. Ільченко, Т. Засєкіна, О. Ляшенко та ін.; біологи: М. Гриньова, Н. Грицай, К. Гуз, Л. Рибалко, С. Рудишин, М. Сидорович, А. Степанюк, Ю. Шапран та ін.